

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 397/2015 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen uskonnonvapauden toteutumisesta turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnassa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Päivi Räsäsen /kd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 397/2015 vp:

Miten hallitus varmistaa uskonnonvapauden toteutumisen vastaanottotoiminnassa,

aikooko hallitus parantaa turvapaikanhakijoiden informointia Suomen perusoikeuksista, erityisesti uskonnonvapaudesta ja

millä tavalla turvataan vastaanottokeskusten henkilöstön ja erityisesti vapaaehtoisten työntekijöiden uskonnollinen lukutaito ja erilaisten kulttuurien ymmärtäminen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Perustuslain 11 §:n mukaisesti jokaisella on Suomessa uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauksen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2911) 8 §:n mukaan vastaanoton ja auttamisjärjestelmän käytännön toiminnan ohjaus, suunnittelu ja valvonta kuuluvat Maahanmuuttovirastolle. Maahanmuuttovirasto ohjeistaa vastaanottokeskuksia uskonnon harjoittamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Maahanmuuttovirasto pyrkii toiminnallaan ja ohjeistuksellaan huolehtimaan siitä, että vastaanottokeskuksessa jokaisella on oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumusta sekä oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Uskonnon harjoittamisessa on pyrittävä löytämään tasapaino, jossa henkilö voi kunnioittaa uskontonsa asettamia velvoitteita mutta samalla kunnioittaa myös toisia. Tavoitteena on, että kaikkien perusoikeudet toteutuvat samanaikaisesti eli että oma positiivinen uskonnon harjoittamisen vapaus ei loukkaa muita henkilöitä tai toisia perusoikeuksia. Uskonnon harjoittamista koskevista asioista on laadittu Maahanmuuttovirastossa ohjeluonnos, ja vastaanottokeskuksia tullaan informoimaan aiheesta piakkoin.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 397/2015 vp

Vastaanottokeskukset ovat tiloiltaan ja sijainniltaan erilaisia, ja uskonnon harjoittamisen mahdollistaminen on sen vuoksi keskuskohtaista. Mikäli se paikalliset olosuhteet huomioon ottaen on kohtuudella mahdollista, vastaanottokeskus voi esimerkiksi järjestää erillisen tilan, jossa uskonnon harjoittaminen on mahdollista joko yksin tai yhdessä muiden kanssa, mutta kuitenkin siten, ettei se häiritse henkilöitä, joiden uskonnollinen vakaumus on erilainen. Mikäli vastaanottokeskuksessa on käytettävissä tällainen tila, on sen oltava kaikkien asukkaiden käytössä uskonnollisesta vakaumuksesta riippumatta. Vastaanottokeskus voi antaa tarkempia ohjeita kyseisen tilan käyttöön liittyvistä järjestelyistä. Vastaanottokeskukselta ei kuitenkaan edellytetä tällaisen tilan käyttöön ottamista.

Vastaanottokeskukset mahdollistavat turvapaikanhakijoille yhteydenpidon sijaintialueensa seurakuntiin ja muihin uskonnollisiin yhteisöihin, siten että turvapaikanhakijat löytävät halutessaan niiden yhteystiedot. Tavoite on, että turvapaikanhakijat löytäisivät uskonnon harjoittamisen mahdollisuudet ensisijaisesti vastaanottokeskuksen ulkopuolelta luonnollisemmista ympäristöistä; seurakunnista ja uskonnollisista yhteisöistä.

Turvapaikanhakijoiden informointi Suomen perusoikeuksista ja erityisesti uskonnonvapaudesta tulee esille vastaanottokeskusten arjessa muun muassa työ- ja opintotoiminnan sekä asiakkaiden yksilöllisen ohjauksen yhteydessä. Lisäksi Maahanmuuttovirasto on toimittanut turvapaikanhakijoiden perehdytykseen tarkoitettua hiljattain toteutetussa Mielivok-hankkeessa laaditut materiaalit vastaanottokeskusten käyttöön. Materiaalit ovat vastaanottokeskusten ladattavissa sähköisesti ja keskuskeskukset on ohjeistettu niiden käyttöön. Materiaalit sisältävät tietoa muun muassa uskonnonvapaudesta, tasa-arvosta ja suomalaisesta yhteiskunnasta, ja ne soveltuvat käytettäväksi ryhmille tarkoitetuissa koulutustilaisuuksissa. Materiaaleja voidaan hyödyntää myös asiakkaiden yksilöllisessä ohjaamisessa.

Perusoikeudet ja uskonnonvapaus sekä erilaisten uskontojen ja kulttuurien ymmärtäminen otetaan huomioon myös vastaanottokeskusten henkilöstön perehdyttämisen ja koulutuksen yhteydessä. Henkilöstöllä on soveltuvan koulutuksen ja työkokemuksen johdosta yleensä jo aikaisempaa valmiutta erilaisten kulttuurien kohtaamiseen. Henkilöstön kulttuurinen tietämys kasvaa myös työtä tehdessä vastavuoroisena prosessina, koska vastaanottokeskuksissa uskonnot ja kulttuurit ovat koko ajan läsnä arjessa. Keskusten henkilöstössä on usein myös monikulttuurisia työntekijöitä, jotka auttavat suomalaisia työntekijöitä ymmärtämään kulttuuriin ja uskontoon liittyviä arjen haasteita ja toimivat siten eräänlaisina työyhteisön kulttuurisina tulkkeina. Vapaaehtoistoimijat ovat usein eri järjestöjen kautta tulleita, ja jokaisella järjestöllä on oma perehdytysohjelmansa vapaaehtoisille mutta myös vastaanottokeskukset pyrkivät perehdyttämään vapaaehtoistyöntekijät siten, että kulttuurinen tietämys lisääntyy. Vastaanottokeskusten henkilöstölle voidaan tulevaisuudessa järjestää myös erityisesti tähän aiheeseen kohdennettua koulutusta.

Helsingissä 29.1.2016

Sisäministeri Petteri Orpo